

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Факультет педагогіки та психології
Кафедра психології та соціальних наук

Проректор із науково-педагогічної роботи _____ О. А. Кузнецова

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ПОЛІТИКИ

Ступінь бакалавра

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 052 Політологія

Освітньо-професійна програма Політологія: прикладна політологія, європейські студії

2020 – 2021 навчальний рік

Розробник: Сухорукова Анна Леонідівна, старшій викладач кафедри психології та соціальних наук, кандидат наук з державного управління

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та соціальних наук

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри психології та соціальних наук (Савенкова І.І.)

Анотація

Навчальна дисципліна «Загальна теорія політики» спрямована на формування у студентів цілісного уявлення про політичну сферу життя суспільства і закономірності її функціонування. Програма курсу розкриває зміст політичних інститутів та процесів, характеризує сучасну державу як базовий елемент політичної системи та політичного режиму, покликана формувати політичну свідомість та політичну культуру студентів, їх активну громадянську позицію.

Політика розглядається під кутом зору взаємодії політичної системи і суспільного середовища, формування групових та індивідуальних суб'єктів політичної діяльності в умовах певної соціальної структури суспільства, їх участі в політичних процесах різного рівня та обумовленості їх політичної поведінки такими чинниками, як політична свідомість, політична культура, політико-правові і моральні норми. Аналізується роль націй у політичних процесах сучасності та формуванні національних держав, розкривається сутність держави як центрального елемента політичної системи, роль і місце політичних еліт в націо- та державотворчих процесах.

Ключові слова: політика, політична сфера, політичні рішення, громадська думка, держава, влада, суспільство, політичні партії та рухи, влада, електорат.

Анотація

The discipline "General Theory of Politics" is aimed at forming in students a holistic view of the political sphere of society and the laws of its functioning. The course program reveals the content of political institutions and processes, characterizes the modern state as a basic element of the political system and political regime, designed to form the political consciousness and political culture of students, their active citizenship.

Politics is considered from the point of view of interaction of political system and social environment, formation of group and individual subjects of political activity in the conditions of a certain social structure of society, their participation in political processes of different level and conditionality of their political behavior by such factors as political consciousness, political culture, political, legal and moral norms. The role of nations in the political processes of modernity and the formation of nation-states is analyzed, the essence of the state as a central element of the political system, the role and place of political elites in nation-building and state-building processes are revealed.

Key words: politics, political sphere, political decisions, public opinion, state, power, society, political parties and movements, power, electorate.

1. Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – аналітичний огляд проблемної ситуації	Спеціальність: 052 Політологія	Семестр	
Загальна кількість годин – 180		1-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: 6 аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	Ступінь: бакалавр	20 год.	
		Практичні, семінарські	
40 год.			
Лабораторні			
-		-	
Самостійна робота			
120 год.			
Вид контролю: залік			
http://moodle.mdu.edu.ua/my/			

Мова навчання – українська

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Мета курсу: формулювання у студентів чіткого уявлення про основні теоретичні аспекти політики на підставі засвоєння категоріального апарату науки та законів, що регулюють політичне життя.

Завдання курсу: ознайомлення студентів із проблематикою політичної сфери, формулювання систематизованого уявлення про: основні проблеми, що є об'єктом політичної науки, закономірності розвитку політичної сфери життя суспільства, місце та роль політичних інститутів в політичній системі суспільства, причинно-наслідкові зв'язки політичного процесу для використання їх в своїй професійній та громадській діяльності, наукових дослідженнях з політичної проблематики. Безперечно, ґрунтовні знання з теорії політики є фундаментом для подальшого професійного зростання і самовдосконалення майбутнього політолога.

Передумови для вивчення дисципліни:

Навчальна дисципліна складається з 6-х кредитів.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Аналізування змісту основних понять та категорій курсу. Володіння базовим категорійно-поняттєвим та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної світової політичної науки.

ПРН 2. Розуміння загальної природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи основні віхи розвитку уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.

ПРН 3. Розуміння суті політичних процесів та законів.

ПРН 4. Застосування ключових положень політичних теорій та її авторів.

ПРН 5. Розуміння та застосування змісту ключових політико-філософських доктрин.

ПРН 5. Визначення основних тенденцій теоретичних досліджень.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК 1. Здатність застосувати політичні знання для підготовки та прийняття управлінських рішень.

ЗК 2. Здатність констатувати власні інтереси та інтереси своєї соціальної групи і володіти політичним механізмом їх реалізації.

ЗК 3. Здатність використовувати методологічну функцію політичної науки при вивченні гуманітарних та спеціальних дисциплін.

ЗК 4. Здатність самостійно аналізувати процеси і явища політичного життя українського суспільства, розрізняти види і форми владних відносин, прояви прямої і представницької демократії.

ЗК 5. Здатність аналізувати конкретні суспільно-політичні ситуації та приймати зважені, обґрунтовані рішення.

II. Фахові:

ФК 1. Навички визначати об'єкт, предмет і методи політичних досліджень.

ФК 2. Здатність чітко оперувати й володіти основним понятійно-категоріальним апаратом політичної сфери.

ФК 3. Здатність узагальнювати факти і явища політичної дійсності.

ФК 4. Здатність аналізувати політичні дії і події.

ФК 5. Здатність логічно і послідовно викладати власні думки, застосовувати поняття і терміни політичної теорії.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Політичний процес і політична діяльність.

Концептуальні підходи щодо інтерпретації політичного процесу. Політичний процес як загальна динамічна характеристика всієї політичної системи. Зміст політичного процесу: політична діяльність, політична участь, політичне функціонування, парламентська і партійна форма діяльності, політичні рішення, стратегія і тактика в політиці, політичний маркетинг, політичний менеджмент. Просторовий вимір політичних процесів. Загальносистемні і часткові політичні процеси. Типологія політичних процесів: локально-регіональні і глобальні, стабільні та кризові, легальні і “тіньові” політичні процеси. Актори політичного процесу.

Поняття політичної діяльності. Особливості політичної діяльності. Раціональна політична діяльність. Суб’єкт та об’єкт політики. Класифікація суб’єктів політики. Індивід як політичний суб’єкт. Рівні політичної суб’єктності індивіда. Класифікація групових суб’єктів політики за включеністю у політичний процес. Рівні політичної діяльності. Класифікація політичної діяльності за суб’єктом, за змістом і об’єктом, за спрямуванням у майбутнє або минуле.

Тема 2. Ефективність політичного функціонування та політичні технології.

Поняття та структура технологічного процесу в політиці. Технології як алгоритм дій. Людський фактор в технологічному процесі. Особливості використання технологій, внесення змін в процес їх реалізації. Ефективність та неефективність політичних технологій. Технології прийняття рішень, технології врегулювання політичних конфліктів (технології консенсусу та компромісу). Політичний аналіз як технологія формування політичних програм, планів, прогнозів.

Тема 3. Політичні рішення: суть, технології прийняття і впровадження. Суть і види політичних рішень. Фази управлінського циклу в політиці. Стадії і учасники процесу прийняття політичних рішень. Технології прийняття одноосібного рішення у політиці: формальна, змагальна, колегіальна. Колективні рішення і консенсус. Голосування як спосіб прийняття рішень. Чинники ефективності політичних рішень.

Тема 4. Соціальна структура суспільства і політичні інтереси. Групи інтересів і групи тиску: формування і взаємодія. Поняття соціальної структури. Класи і страти. Горизонтальна диференціація суспільства. Вертикальна диференціація суспільства. Теорія соціальної стратифікації. Соціальна мобільність. П.Сорокін як теоретик стратифікації. Поняття “групи інтересів”. Типологія організованих груп інтересів. Групи тиску. Лобіювання. Політичний плюралізм. Корпоратизм як спосіб захисту інтересів. Клієнтелізм. Кланово-олігархічні об’єднання.

Тема 5. Політична свідомість. Поняття політичної свідомості. Функції політичної свідомості. Індивідуальна і групова політична свідомість. Формування політичної свідомості. Структура політичної свідомості. Теоретична та повсякденна, спеціалізована і масова політична свідомість. Громадська думка. Політична психологія. Політичний стереотип. Идеологізація масової свідомості. Поняття “політична культура”. Структура політичної культури. Орієнтації стосовно політичних об’єктів: світоглядні, громадянські, політичні. Зміст власне політичних орієнтацій.

Тема 6. Політична культура. Поняття політичної культури (Г.Гердер, С.Верба, Р.Таккер). Місце і роль політичної культури в загальній системі культури. Структура політичної культури. Єдність і специфіка структурних елементів політичної культури: політичної свідомості й політичної поведінки. Функції, рівні і види політичної культури. Культура масової свідомості, культура політичної самосвідомості, культура проведення виборів, культура прийняття рішень. Критерії класифікації і типи політичних культур. Загальна типологія політичних культур Г.Алмонда і С.Верби. Громадянська культура, її основні риси. Демократична і тоталітарна політична культура. Етатистська та ринкова політична культура. Національна політична культура. Політична мова, політична символіка. Політична культура і стабільність політичних систем. Проблеми формування політичної культури українського суспільства. ЗМІ та політика. Етнічні спільноти та політика. Політична суб’єктність націй. Націоналізм як принцип політичного самовизначення нації.

Тема 7. Політичне лідерство. Політичні еліти. Природа політичного лідерства. Мотиви прагнення до влади. Концепції лідерства. Механізм політичного лідерства. Системи рекрутування лідерів. Функції лідера в політичній системі. Лідерство в умовах недемократичного режиму. Лідерство в умовах демократії. Поняття еліт. Еліти національні й політичні. Основні концепції політичних еліт. В.Парето про кругообіг еліт. Г.Моска як теоретик еліт. Р.Міхельс про “залізний закон олігархічних тенденцій”. Структура політичної еліти. Правляча еліта. Еліта влади. Еліта впливу. Контреліта. Опозиція. Типологія політичних еліт. Функції політичної еліти. Елітарна демократія. Еліта в тоталітарному суспільстві. Номенклатура.

Тема 8. Політичні конфлікти і стабільність. Поняття політичного конфлікту. Причини виникнення напруженості й політичних конфліктів. Основні положення сучасної теорії конфлікту: Л.Козер, Дж.Рекс, Р.Дарендорф, Дж.Бертон, Г.Зіммель та ін. Проблема конфліктів у політичній думці. Функції політичного конфлікту. Типи, форми та моделі політичних конфліктів. Фази розвитку політичних конфліктів. Стили поведінки в конфліктних ситуаціях. Урегулювання політичних конфліктів. Технологія розв’язання конфліктної ситуації. Компроміс та консенсус. Поняття політичної стабільності. Риси політичної стабільності. Динамічна і стагнаційна стабільність.

Тема 9. Політичні зміни. Політична криза. Сутність політичних змін. Політичні зміни як специфічний тип соціальних змін, зв’язаний із переминами в механізмі владної регуляції суспільства. Стабільність і кризи в соціально-політичному розвитку. Структурні компоненти моделей соціально-політичних змін. Основні підходи щодо визначення природи політичних змін (Р.Арон, Р.Даль, Б.Рассет, С.Ліпсет С.Хантінгтон.). Проблема стабільності політичного розвитку. Кризи і конфлікти в політичному розвитку. Політична криза як фактор соціальних змін і як ослаблення чи втрата рівноваги між соціальними акторами. Типологія політичних криз.

Тема 10. Політична модернізація і транзит. Особливості політичних трансформацій в контексті стабільної динаміки і стійкого розвитку. Поняття, сутність і етапи політичної модернізації. Типи і шляхи модернізації. Концепції модернізації (Р.Даль, Г.Алмонд, А.Пай, С.Хантінгтон, К.Доїч, А. Пржеворський). Зміст і основні характеристики політичної модернізації. Раціоналізація влади, диференціація політичної структури, масова політична активність. Суперечності політичної модернізації. Концепції політичного розвитку і транзитології. Політична транзитологія: генеза ідей (Арістотель, Полібії, Макіавеллі, К.Маркс, А.Токвіль). Теорії транзитології (Д.Ростоу, А.Пржеворський, Ф. Шміттер, Г. О’Доннел, Х.Лінц і А.Степан). Політична модернізація в сучасній Україні. Футурологія політики. Проблема політичного прогнозування: історична ретроспектива та сучасний стан. Метод моделювання в футурології.

Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Теоретико-методологічні засади загальної теорії політики

Тема 1. Політичний процес і політична діяльність.

Концептуальні підходи щодо інтерпретації політичного процесу. Політичний процес як загальна динамічна характеристика всієї політичної системи. Зміст політичного процесу: політична діяльність, політична участь, політичне функціонування, парламентська і партійна форма діяльності, політичні рішення, стратегія і тактика в політиці, політичний маркетинг, політичний менеджмент. Просторовий вимір політичних процесів. Загальносистемні і часткові політичні процеси. Типологія політичних процесів: локально-регіональні і глобальні, стабільні та кризові, легальні і “тіньові” політичні процеси. Актори політичного процесу.

Поняття політичної діяльності. Особливості політичної діяльності. Раціональна політична діяльність. Суб’єкт та об’єкт політики. Класифікація суб’єктів політики. Індивід як політичний суб’єкт. Рівні політичної суб’єктності індивіда. Класифікація групових суб’єктів

політики за включеністю у політичний процес. Рівні політичної діяльності. Класифікація політичної діяльності за суб'єктом, за змістом і об'єктом, за спрямуванням у майбутнє або минуле.

Кредит 2. Ефективність політичного функціонування.

Тема 2. Політичні технології. Поняття та структура технологічного процесу в політиці. Технології як алгоритм дій. Людський фактор в технологічному процесі. Особливості використання технологій, внесення змін в процес їх реалізації. Ефективність та неефективність політичних технологій. Технології прийняття рішень, технології врегулювання політичних конфліктів (технології консенсусу та компромісу). Політичний аналіз як технологія формування політичних програм, планів, прогнозів.

Тема 3. Політичні рішення: суть, технології прийняття і впровадження. Суть і види політичних рішень. Фази управлінського циклу в політиці. Стадії і учасники процесу прийняття політичних рішень. Технології прийняття одноосібного рішення у політиці: формальна, змагальна, колегіальна. Колективні рішення і консенсус. Голосування як спосіб прийняття рішень. Чинники ефективності політичних рішень.

Кредит 3. Політика в соціокультурному вимірі: соціальний досвід і політичні традиції.

Тема 4. Соціальна структура суспільства і політичні інтереси. Групи інтересів і групи тиску: формування і взаємодія. Поняття соціальної структури. Класи і страти. Горизонтальна диференціація суспільства. Вертикальна диференціація суспільства. Теорія соціальної стратифікації. Соціальна мобільність. П.Сорокін як теоретик стратифікації. Поняття “групи інтересів”. Типологія організованих груп інтересів. Групи тиску. Лобіювання. Політичний плюралізм. Корпоратизм як спосіб захисту інтересів. Клієнтелізм. Кланово-олігархічні об'єднання.

Тема 5. Політична свідомість. Поняття політичної свідомості. Функції політичної свідомості. Індивідуальна і групова політична свідомість. Формування політичної свідомості. Структура політичної свідомості. Теоретична та повсякденна, спеціалізована і масова політична свідомість. Громадська думка. Політична психологія. Політичний стереотип. Ідеологізація масової свідомості. Поняття “політична культура”. Структура політичної культури. Орієнтації стосовно політичних об'єктів: світоглядні, громадянські, політичні. Зміст власне політичних орієнтацій.

Тема 6. Політична культура. Поняття політичної культури (Г.Гердер, С.Верба, Р.Таккер). Місце і роль політичної культури в загальній системі культури. Структура політичної культури. Єдність і специфіка структурних елементів політичної культури: політичної свідомості й політичної поведінки. Функції, рівні і види політичної культури. Культура масової свідомості, культура політичної самосвідомості, культура проведення виборів, культура прийняття рішень. Критерії класифікації і типи політичних культур. Загальна типологія політичних культур Г.Алмонда і С.Верби. Громадянська культура, її основні риси. Демократична і тоталітарна політична культура. Етатистська та ринкова політична культура. Національна політична культура. Політична мова, політична символіка. Політична культура і стабільність політичних систем. Проблеми формування політичної культури українського суспільства. ЗМІ та політика. Етнічні спільноти та політика. Політична суб'єктність націй. Націоналізм як принцип політичного самовизначення нації.

Кредит 4. Лідерство та політична еліта в умовах демократії.

Тема 7. Політичне лідерство. Політичні еліти. Природа політичного лідерства. Мотиви прагнення до влади. Концепції лідерства. Механізм політичного лідерства. Системи рекрутування лідерів. Функції лідера в політичній системі. Лідерство в умовах недемократичного режиму. Поняття еліт. Еліти національні й політичні. Основні концепції політичних еліт. В.Парето про кругообіг еліт. Г.Моска як теоретик еліт. Р.Міхельс про “залізний закон олігархічних тенденцій”. Структура політичної еліти. Правляча еліта. Еліта влади. Еліта впливу. Контреліта. Опозиція. Типологія політичних еліт. Функції політичної еліти. Елітарна демократія. Еліта в тоталітарному суспільстві. Номенклатура.

Кредит 5. Політичні зміни як фактор суспільного розвитку.

Тема 8. Політичні конфлікти і стабільність. Поняття політичного конфлікту. Причини виникнення напруженості й політичних конфліктів. Основні положення сучасної теорії конфлікту: Л.Козер, Дж.Рекс, Р.Дарендорф, Дж.Бертон, Г.Зіммель та ін. Проблема конфліктів у політичній думці. Функції політичного конфлікту. Типи, форми та моделі політичних конфліктів. Фази розвитку політичних конфліктів. Стили поведінки в конфліктних ситуаціях. Урегулювання політичних конфліктів. Технологія розв'язання конфліктної ситуації. Компроміс та консенсус. Поняття політичної стабільності. Риси політичної стабільності. Динамічна і стагнаційна стабільність.

Тема 9. Політичні зміни. Політична криза. Сутність політичних змін. Політичні зміни як специфічний тип соціальних змін, зв'язаний із перемінами в механізмі владної регуляції суспільства. Стабільність і кризи в соціально-політичному розвитку. Структурні компоненти моделей соціально-політичних змін. Основні підходи щодо визначення природи політичних змін (Р.Арон, Р.Даль, Б.Рассет, С.Ліпсет С.Хантінгтон.). Проблема стабільності політичного розвитку. Кризи і конфлікти в політичному розвитку. Політична криза як фактор соціальних змін і як ослаблення чи втрата рівноваги між соціальними акторами. Типологія політичних криз.

Кредит 6. Особливості політичних трансформацій в контексті стабільної динаміки і стійкого розвитку.

Тема 10. Політична модернізація і транзит. Поняття, сутність і етапи політичної модернізації. Типи і шляхи модернізації. Концепції модернізації (Р.Даль, Г.Алмонд, А.Пай, С.Хантінгтон, К.Дойч, А. Пржеворський). Зміст і основні характеристики політичної модернізації. Раціоналізація влади, диференціація політичної структури, масова політична активність. Суперечності політичної модернізації. Концепції політичного розвитку і транзитології. Політична транзитологія: генеза ідей (Арістотель, Полібій, Макіавеллі, К.Маркс, А.Токвіль). Теорії транзитології (Д.Ростоу, А.Пржеворський, Ф. Шміттер, Г. О'Доннел, Х.Лінц і А.Степан). Політична модернізація в сучасній Україні. Футурологія політики. Проблема політичного прогнозування: історична ретроспектива та сучасний стан. Метод моделювання в футурології.

3. Структура навчальної дисципліни Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	Усь о-го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Теоретико-методологічні засади загальної теорії політики						
Тема 1. Політичний процес і політична діяльність.		2	4			24
Усього:	30	2	4			24
Кредит 2. Ефективність політичного функціонування.						
Тема 2. Політичні технології.		2	4			10
Тема 3. Політичні рішення: суть, технології прийняття і впровадження.		2	4			8
Усього:	30	4	8			18
Кредит 3. Політика в соціокультурному вимірі: соціальний досвід і політичні традиції.						
Тема 4. Соціальна структура суспільства і політичні інтереси. Групи інтересів і групи тиску: формування і взаємодія.		2	4			4
Тема 5. Політична свідомість.		2	4			4
Тема 6. Політична культура.		2	4			4
Усього:	30	6	12			12
Кредит 4. Лідерство та політична еліта в умовах демократії.						
Тема 7. Політичне лідерство. Політичні еліти.		2	4			24
Усього:	30	2	4			24
Кредит 5. Політичні зміни як фактор суспільного розвитку.						
Тема 8. Політичні конфлікти і стабільність.		2	4			14
Тема 9. Політичні зміни. Політична криза.		2	4			14
Усього:	30	4	8			18
Кредит 6. Особливості політичних трансформацій в контексті стабільної динаміки і стійкого розвитку.						
Тема 10. Політична модернізація і транзит.		2	4			24
Усього:	30	2	4			24

4. Теми лекційних занять

Денна форма навчання

№ п/п	Назва теми	Кількість год.
Кредит 1. Теоретико-методологічні засади загальної теорії політики		
1.	Тема 1. Політичний процес і політична діяльність.	2
Кредит 2. Ефективність політичного функціонування.		
2.	Тема 2. Політичні технології.	2
3.	Тема 3. Політичні рішення: суть, технології прийняття і впровадження.	2
Кредит 3. Політика в соціокультурному вимірі: соціальний досвід і політичні традиції.		
4.	Тема 4. Соціальна структура суспільства і політичні інтереси. Групи інтересів і групи тиску: формування і взаємодія.	2
5	Тема 5. Політична свідомість.	2
6	Тема 6. Політична культура.	2
Кредит 4. Лідерство та політична еліта в умовах демократії.		
7	Тема 7. Політичне лідерство. Політичні еліти.	2
Кредит 5. Політичні зміни як фактор суспільного розвитку.		
8	Тема 8. Політичні конфлікти і стабільність.	2
9	Тема 9. Політичні зміни. Політична криза.	2
Кредит 6. Особливості політичних трансформацій в контексті стабільної динаміки і стійкого розвитку.		
10	Тема 10. Політична модернізація і транзит.	2
Всього:		20

5. Теми практичних занять

Денна форма навчання

№ п/п	Назва теми	Кількість год.
Кредит 1. Теоретико-методологічні засади загальної теорії політики		
1.	Тема 1. Політичний процес і політична діяльність.	4
Кредит 2. Ефективність політичного функціонування.		
2.	Тема 2. Політичні технології.	4
3.	Тема 3. Політичні рішення: суть, технології прийняття і впровадження.	4
Кредит 3. Політика в соціокультурному вимірі: соціальний досвід і політичні традиції.		
4.	Тема 4. Соціальна структура суспільства і політичні інтереси. Групи інтересів і групи тиску: формування і взаємодія.	4
5	Тема 5. Політична свідомість.	4
6	Тема 6. Політична культура.	4
Кредит 4. Лідерство та політична еліта в умовах демократії.		
7	Тема 7. Політичне лідерство. Політичні еліти.	4
Кредит 5. Політичні зміни як фактор суспільного розвитку.		
8	Тема 8. Політичні конфлікти і стабільність.	4
9	Тема 9. Політичні зміни. Політична криза.	4

Кредит 6. Особливості політичних трансформацій в контексті стабільної динаміки і стійкого розвитку.		
10	Тема 10. Політична модернізація і транзит.	4
Всього:		40

**6. Самостійна робота
Денна форма навчання**

№ п/п	Назва теми	Кількість год.
Кредит 1. Теоретико-методологічні засади загальної теорії політики		
1.	Тема 1. Політичний процес і політична діяльність.	24
Кредит 2. Ефективність політичного функціонування.		
2.	Тема 2. Політичні технології.	10
3.	Тема 3. Політичні рішення: суть, технології прийняття і впровадження.	8
Кредит 3. Політика в соціокультурному вимірі: соціальний досвід і політичні традиції.		
4.	Тема 4. Соціальна структура суспільства і політичні інтереси. Групи інтересів і групи тиску: формування і взаємодія.	4
5	Тема 5. Політична свідомість.	4
6	Тема 6. Політична культура.	4
Кредит 4. Лідерство та політична еліта в умовах демократії.		
7	Тема 7. Політичне лідерство. Політичні еліти.	24
Кредит 5. Політичні зміни як фактор суспільного розвитку.		
8	Тема 8. Політичні конфлікти і стабільність.	14
9	Тема 9. Політичні зміни. Політична криза.	14
Кредит 6. Особливості політичних трансформацій в контексті стабільної динаміки і стійкого розвитку.		
10	Тема 10. Політична модернізація і транзит.	24
Всього:		120

7. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

1. Поміркуйте, чи є відмінності між “теорією політики” та “політологією”.
2. Поміркуйте, чи є різниця між владою і пануванням.
3. Чому в умовах демократичного правління застосовують принципи поділу влади?
4. Поміркуйте, чому тоталітаризм є феноменом ХХ ст.
5. Визначте особливості політичної участі молоді.
6. Поміркуйте, як взаємодіють політичний процес і політична система.
7. Проаналізуйте, яким чином впливає ефективність на процес використання політичної технології.
8. Яку роль у формуванні та використанні політичних технологій відіграє «людський фактор».
9. Охарактеризуйте відмінності та схожі риси технологій консенсусу та компромісу в політичній діяльності.
10. Охарактеризувати людський фактор в реалізації політичних технологій.
11. Поміркуйте, які форм політичної участі можливі (припустимі) у демократичному та авторитарному суспільствах.
12. Визначте особливості проблеми рівності і нерівності в суспільстві.

13. Яким чином проблема зростання відмінностей між багатством та бідністю в сучасному світі впливає на соціальну структуру українського суспільства.
14. Поміркуйте, яка різниця між групою інтересів і групою тиску.
15. Поміркуйте, чому громадянське суспільство співвідноситься лише з правовою державою.
16. Охарактеризуйте тип політичної культури українців.
17. Поміркуйте, що необхідно для формування в Україні політичної культури громадянського суспільства.
18. Яке місце займають технології консенсуса та компроміса в діяльності політичного лідера демократичного типу.
19. Порівняйте особливості функціонування інституту лідерства в політичній системі відкритого та закритого типу.
20. Визначте, яким чином групові інтереси впливають на виникнення нестабільності в суспільстві.
21. Дайте відповідь, яким чином конфліктна ситуація впливає на розвиток суспільства та політичної системи.
22. Порівняйте риси політичної стабільності, які характерні для політичних систем закритого та відкритого типу.

8. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЕКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння й засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (КР, залік) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу модуля.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту виставляється відмінно – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, умінь приймати необхідні рішення в нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, аналізує причинно-наслідкові зв'язки;

Студенту виставляється дуже добре - студент демонструє повні знання навчального матеріалу, допускає незначні пропуски матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює правильні відповіді;

Студенту виставляється добре – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності;

Студенту виставляється достатньо – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки;

Студенту виставляється задовільно – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

Кількість балів у кінці **семестру** повинна складати до 600 балів (за 6 кредитів), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний **розподіл балів, які отримують студенти за 6 крд.**

Поточне оцінювання та самостійна робота										КР	Накопичувальні бали/сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	100	600/100
50	50	50	50	50	50	50	50	50	50		

9. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

10. Методи навчання

Усний виклад матеріалу: наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; семінари-дискусії, інтерактивні заняття з використанням інтернет-технологій, розв'язування задач на основі політичних випадків, презентації, герменевтичний аналіз, ділові ігри, ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки та ін.).

11. Рекомендована література

Базова

1. Бебик В.М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. – К.: МАУП, 2000.
2. Лазоренко О.О., Лазоренко О.В. Теорія політології. Для тих, хто прагне успіху. – К.: Вища школа, 2000.
3. Абизов В.Є., Кремень В.Г. Політичні рішення: механізм прийняття. – К., 2005.
4. Алифанов С. Основные направления анализа лидеров // Вопр. психологии.–2001.–№ 3.
5. Алмонд Г., Верба С. Гражданская культура и стабильность демократии // Полис. – 2002. – № 4.

6. Ашин Г.К. Политическое лидерство: оптимальный стиль // *Общественные науки и современность*. – 2003. – № 2.
7. Баран В. Теорія тоталітаризму: генеза і сутність // *Сучасність*. – 2006. – № 8.
8. Бебик В.М. Політика і політична діяльність // *Політологічні читання*. – 2004. – № 3.
9. Бебик В.М. Як стати популярним, перемогти на виборах та утриматись на політичному Олімпі. – К., 1999.
10. Бебик В.М. Еліта, елітарність, лідерство // *Віче*. – 1993. – № 7.
11. Білоус А. Партійні об'єднання України. – К., 2003.
12. Білоус А. Політико-правові системи: світ і Україна. – К., 1997.
13. Браун А., Дилигенский Г. Как изменить политическую культуру общества? // *МЭМО*. – 2000. – № 2.
14. Бутенко А. Государство: его вчерашние и сегодняшние трактовки // *Государство и право*. – 2003. – № 7.
15. Вебер М. Харизматическое лидерство // *Социс*. – 1999. – № 5.
16. Вовканич С. Еліта – найбільш конвертована валюта // *Віче*. – 2007. – № 5.
17. Гавриленко І. Чи потрібна державі ідеологія? // *Віче*. – 2006. – № 4.
18. Гавриленко І. Політична система суспільства // *Політологічні читання*. – 1999. – № 1.
19. Гаджиев К.С. Гражданское общество и правовое государство // *МЭМО*. – 1999. – № 9.
20. Гаджиев К.С. Политическая наука. Уч. пособие. – М., 1998.
21. Гаджиев К.С. Тоталитаризм как феномен XX века // *Вопр. философии*. – 2002. – № 2.
22. Гаджиев К.С. Концепция гражданского общества: идейные истоки и основные вехи формирования // *Вопр. философии*. – 2001. – № 7.
23. Галкин А. Фашизм – его сущность, корни, признаки и формы правления // *Полис*. – 1999. – № 2.
24. Гарбузов В. Консерватизм: понятие и типология // *Полис*. – 2005. – № 4.
25. Головаха Є. Політична залученість населення: поінформованість, активність, компетентність // *Політологічні читання*. – 2002. – № 2.
26. Головаха Є., Пухляк В. Політична соціалізація в посткомуністичній Україні // *Політична думка*. – 2004. – № 2.
27. Головаха Є. Особливості політичної свідомості: амбівалентність суспільства і особистості // *Політологічні читання*. – 2002. – № 1.
28. Грабовський С. Соціальна структура і деякі сакраментальні питання українського життя // *Сучасність*. – 2007. – № 7, 8.
29. Дарендорф Р. Элементы теории социального конфликта // *Социс*. – 1999. – № 5.
30. Дахин В. Политическая культура и власть // *Свободная мысль*. – 1998. – № 1.
31. Дегтярев А.А. Политическая власть как результативный механизм социального общения // *Полис*. – 1999. – № 3.
32. Доган И. Легитимность режимов и кризис доверия // *Социс*. – 2004. – № 6.
33. Журавский В.С. Политический процесс в Украине: анализ, поиски, решения. – К., 2005.
34. Завершинский К.Ф. Легитимность: генезис, становление и развитие концепта // *Полис*. – 2001. – № 2.
35. Запасник С. Ложь в политике // *Философские науки*. – 2001. – № 8.
36. Ильин М.В., Мельвиль А.Ю. Власть // *Полис*. – 1999. – № 6.
37. Ильин М.В., Мельвиль А.Ю., Федоров Ю.Е. Основные категории политической науки // *Полис*. – 1996. – № 4.
38. Картунов О., Маруховська О. Головні віхи становлення зарубіжної етнополітологічної думки // *Політологічні читання*. – 2004. – № 4.
39. Кін Дж. Громадянське суспільство. Старі образи, нове бачення. – К., 2000.
40. Кіс Т. Вибірчі системи та їх політичні наслідки // *Нова політика*. – 1996. – № 2.
41. Ключников Ю. Мораль, право, политика как этическая сфера // *Полис*. – 2000. – № 1, 2.

42. Колодій А. Нація як суб'єкт політики. – Л., 2007.
43. Колодій А. До питання про політичний режим в Україні. Спроба транзитивного підходу // Сучасність. – 1999. – № 7, 8.
44. Конфликты в обществе // Общественные науки. – 2005. – № 1.
45. Кравченко Ю., Чечель В. Легітимність політичної влади й можливість її досягнення // Політологічні читання. – 2003. – № 2.
46. Краснов Б.И. Теория власти и властных отношений // Социально-политический журнал. – 2004. – № 3-6.
47. Кресіна І. Національна свідомість: сутність, основні складові та рівні функціонування // Нова політика. – 2008. – № 3.
48. Кухта Б, Теплоухова Н. Політичні еліти і політичне лідерство. – Л., 2005.
49. Ледяев В.Г. Формы власти: типологический анализ // Полис. – 2000. – № 2.
50. Лейпхарт А. Консервативные альтернативы для новых демократий // Полис. – 2005. – № 2.
51. Лісовий В. Поняття політичної культури і сучасний стан політичної культури в Україні // Розбудова держави. – 2003. – № 3.
52. Литвин В. Партія як форма політичної організації суспільства // Політика і час. – 2002. – № 1.
53. Литвин В. Ліві, праві, центр // Політика і час. – 2002. – № 4.
54. Лоуи Т. Глобализация, государство, демократия: образ новой политической науки // Полис. – 1999. – № 5.
55. Майборода О. Етнонаціональна політика і перспективи етнонаціонального розвитку в Україні // Сучасність. – 1995. – № 12.
56. Макаренко В.П. Групповые интересы и властно-управленческий аппарат: к методологии исследования // Социс. – 2006. – № 11.
57. Макєєв С. Процеси соціальної структуризації в сучасній Україні // Політична думка. – 1998. – № 2.
58. Макєєв С., Надточій А. Політична соціалізація в пострадянській Україні // Політична думка. – 1997. – № 1.
59. Малахов В. Інтелігенція та еліта: становлення в сучасній Україні // Політична думка. – 2004. – № 3.
60. Мамут Л. Государство: полюсы представлений // Общественные науки и современность. – 1996. – № 3.
61. Матц У. Идеологии как детерминанта политики в эпоху модерна // Полис. – 1999. – № 1, 2.
62. Мейс Дж. Блукання лабіринтом або Дисфункціональність українських еліт // Сучасність. – 2007. – № 3.
63. Мерло П. Электоральная практика, права человека и общественное доверие к демократической системе // Полис. – 2005. – № 4.
64. Метельова Т. Казковий вибір українського багатиря: олігархія чи авторитаризм // Сучасність. – 2001. – № 7, 8.
65. Моска Г. Элементы политической науки // Социс. – 2005. – № 4, 5, 8.
66. Мясников О.Г. Смена правящих элит: «консолидация» или «вечная схватка» // Полис. – 1993. – № 1.
67. Ньюмен Л. Значение методологии: три основных подхода // Социс. – 1998. – № 3.
68. Основи політичної науки. Курс лекцій. Ч.І-ІУ / За ред. Б.Кухти. – Л., 1997-1999.
69. Пазенок В. Соціальний конфлікт і соціальна згода // Політика і час. – 2001. – № 17, 18.
70. Перегудов С.П. Гражданское общество: «трехчленная» или «одночленная» модель // Полис. – 1995. – № 3.
71. Пойченко А.М. Інноваційні технології і політична діяльність. – К., 2004.
72. Пойченко А.М. Вибори. Технологія успіху // Віче. – 2005. – № 12.

73. Политическая система и ее роль в жизни общества // Социально-политический журнал. – 2002. – № 8.
74. Політологія / За ред. І.Дзюбка. – К., 2001.
75. Політологія / За ред. О.Бабкіної, В.Горбатенка. – К., 2001.
76. Політологія / За ред. О.Семківа. – Л.: Світ, 1994.
77. Политология и теория познания // Вестник МГУ. – Сер.18. – 1999. – № 3.
78. Рудич Ф. Много ли власти нужно власти? – К., 1999.
79. Рутар С. Держава як основний елемент політичної системи // Розбудова держави. – 1993. – № 7.
80. Рябов С.Г. Державна влада: проблеми авторитету і легітимності. – К., 2006.
81. Рябов С.Г., Томенко М. Основи теорії політики. – К.: Тандем, 2006.
82. Рябов С.Г. Структура і функції знань про політику // Політологічні читання. – 2004. – № 1.
83. Рябов С.Г. Політологічна теорія держави. – К., 2006.
84. Сало І. Аналіз індивідуальних якостей політичного лідера як суб'єкта політики // Політологічні читання. – 2003. – № 4.
85. Самсонова Т.Н. Мерриам: у истоков создания «новой науки о политике» // Социально-политический журнал. – 2006. – № 5.
86. Сіленко А. Структурні особливості соціальної держави // Нова політика. – 2000. – № 4.
87. Соловьев А.И. Власть в политическом измерении // Вестник МГУ.–Сер.18. Политические науки. – 1997. – № 6.
88. Соціальна стратифікація і політика // Політична думка. – 2003. – № 1.
89. Сумбатьян Ю.Г. Тоталитаризм как категория политической социологии // Социс. – 1999. – № 1.
90. Тарасов Е.Н. Государство как институт политической системы // Социально-политический журнал. – 2004. – № 1, 2.
91. Технология политической власти. Зарубежный опыт. / В.Иванов и др. – К., 2004.
92. Україна: лідерство – еліта – влада. Матеріали дискусії // Політична думка.–1999. – № 3.
93. Уоллерстайн М. Избирательные системы: партии и политическая стабильность // Полис. – 2002. – № 5, 6.
94. Фарукшин М.Х. Политическая система общества // Социально-политические науки. – 2001. – № 5.
95. Фетисов А. Политическая власть: проблемы легитимности // Социально-политический журнал. – 2005. – № 3.
96. Хекер Е. Що є політична теорія // Політологічні читання. – 2003. – № 1.
97. Херлианк М.Дж. Стили лидерства и формирование внешней политики // Полис. – 2001. – № 1.
98. Ходаківський М. Громадянське суспільство і національна держава // Віче. – 2008. – № 7.
99. Цалик С. Українські «середні»: ті, котрі прагнуть більшого // Політика і культура. – 2000. – № 2.
100. Шмачкова Т. Мир политических партий // Полис. – 2002. – № 1, 2.
101. Шмачкова Т. Из основ политологии Запада: характер режимов, гражданское общество и партийные системы при демократии // Полис. – 2001. – № 2.
102. Шмиттер Ф. Неокорпоративизм // Полис. – 1997. – № 2.
103. Шморгун О. Про обмеження влад та необмежену владу // Розбудова держави. – 1999. – № 1-6.
104. Якушик В.М. Різновиди політичних режимів // Віче. – 1998. – № 9.
105. Якушик В.М. Політична система і політичний режим // Політична думка. – 1999. – № 1.

Допоміжна

106. Макаренко В.П. Групповые интересы и властно-управленческий аппарат: к методологии исследования // Социс. – 2006. – № 11.
107. Макеев С. Процеси соціальної структуризації в сучасній Україні // Політична думка. – 1998. – № 2.
108. Скиба В., Горбатенко В, Туренко В. Вступ до політології. Екскурс в історію правничо-політичної думки. – К.: Основи, 1996.
109. Скуратівський В. Історична ритміка українських еліт // Політична думка. – 2004. – № 3.
110. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество. – М., 2002.
111. Соловьев А.И. Политическая культура: проблемное поле метатеории // Вестник МГУ. – Сер.12. Политические науки. – 1995. – № 3.
112. Якушик В.М. Проблеми політології правової держави // Філософська і соціологічна думка. – 1993. – № 9, 10.

12. Інформаційні ресурси

1. www.readbookz.com/cat/32.html
2. <http://www.lib.ru/POLITOLOG/>
3. http://ebk.net.ua/Book/political_science/uriy_politologiya/zmist.htm
4. http://ebk.net.ua/Book/political_science/uriy_politologiya/zmist.htm
5. http://www.glossary.ru/cgi-bin/gl_sch2.cgi?RPuroyurujo9